

BAROMFIAK

BAROMFITENYÉSZTÉSI SZAKLAP.

AZ ORSZÁGOS MAGYAR GAZDASÁGI EGYESÜLET BAROMFITENYÉSZTÉSI SZAKOSZTÁLYÁNAK HIVATALOS KÖZLÖNYE.

MEGJELENIK MINDEN HÓ ELSEJÉN.

Előfizetési ára: Egész évre 4 forint, félévre 2 forint.
Az országos magyar gazdasági egyesület tagjai és a
„Köztelek“ előfizetői ingyen kapják.

Szerkeszti: SZILASSY ZOLTÁN,
az országos magy. gazdasági egyesület ügyvezető titkárja.

Szerkesztőség és kiadóhivatal: Budapest, üllői-ut
(Köztelek).

TARTALOM

	Oldal
A budapesti nemzetközi baromfi kiállítás. Sz. Z.	25
A baromfitenyésztés jövedelmezősége. Grasselli M.	26
Németország tojáskereskedelme 1891-ben	27
A kacsatenyésztés. H.	28
Vásárra szállítandó baromfiakkal való bánásmód	28
A baromfiak furdője	28

A budapesti nemzetközi baromfi kiállítás.

A baromfitenyésztés terén újabb időben minden vonalon nevezetes fellendülés észlelhető, úgy az egyes baromfitenyésztők maguk, valamint a kormány újabb időben mind nagyobb súlyt fektetnek az idegen jó fajták elterjesztésére. A megfelelő tenyésztőrzsek ingyenes kiosztása, baromfitenyésztési előadások tartása, állami baromfipecinériák felállításán kívül kétségtelenül a kiállítások, melyeken a tenyésztőknek alkalmuk nyílik előtűnik még ismeretlen fajták megismerésére, az ismeretes fajták különböző tenyésztőrzseinek összehasonlítására, nagy mértékben járulnak nemcsak a jobb fajták felkarolásához, tökéletesítéséhez, hanem magához az okszerű baromfitenyésztés szélesebb körű elterjedéséhez is.

Ugyanazért örömmel üdvözlünk minden törekvést, mely ezen cél eléréséhez közelebb hoz, bárhonnét eredjen is az.

Az országos baromfitenyésztési egyesület f. évi szeptember hó 22-étől, október hó 2-áig Budapesten a «Bellevue» összes helyiségeiben nemzetközi baromfi kiállítást tartott. A kiállítás, habár nem tagadható, hogy az eddig megtartott kiállításokat a kiállított anyag mennyisége tekintetében túlhaladta, a mi főleg annak tulajdonítható, hogy az idei költségből fölötté sok eladó állat volt kiállítva, azonban a minőség tekintetében nem állott az eddigiek fölött, már csak azért sem, mert ezen a kiállításon is jóformán csak azok jelentek meg, a kik az eddigi minden kiállításon megjelenni szoktak. És a kiállításnak, mint *baromfi kiállításnak* épen azért, mivel a tenyésztőrzsek a kiállítás egészéhez képest igen csekély számban voltak, tu'ajdonképeni sikere kívánni valót hagy fent.

A kiállítás anyagának ismertetését a fő-dijazással együtt, a következőkben adjuk.

I. Tenyésztőrzsek.

1. Tyukfélék.

Cochin china-fajta. A sportszerű modern baromfitenyésztés ez elite-jei, a hustőmeg tekintetében utólréhetetlen fajta méltán megérdemli azt a gondot, befektetést, melyet tenyésztésük igényel, mert folyton keresett és jól megfizetett árucikknek képez a baromfi piacra, úgy a sárga, mint a fehér színű olatból voltak tenyésztőrzsek, melyek nemcsak a szakértő, hanem a laikus közönség tetszésében is részesültek. A fehér Cochinok közül állami ezüst éremmel lett kitüntetve *P. Kanovics Zoltán* által kiállított 1 kakas, 1 jércze; állami bronz érem nyert *Suszték József* 1 kakas, 1 jérczéért.

A sárga Cochinok két állami ezüst érem

kaptak és pedig: *P. Kanovics Zoltán* (1 kakas, 1 jércze) és *Raksányi Anna* (1 kakas, 1 jércze); az állami bronzérmeket *Suszték József* 1 kakas, 1 jérczéje kapta.

Ugyancsak három ketreczben volt egy Cochin színváltozat, melyet eddig nem igen láttunk, ezek a *fogoly színű Cochinok*, melyeket Textoris Győző állított ki.

Plymouth-Rocks-fajta. Ez az Amerikából importált baromfi fajta van hivatva majdan helyettesíteni nemcsak a nagyobb udvarok főanyagát, hanem a kiszagda apró, értéktelen, csenevész baromfiat is. Sokat irtak már e baromfiról meghonosítása óta, de majdnem mindig előnyére a minek legjobb bizonyítéka volt jelenleg is, hogy ezen fajtából volt a legtöbb, tenyésztőrzse, de a legtöbb ivadék is kiállítva. E sorok írójának is volt alkalmá hosszabb időn át meggyőződni arról, hogy a Plymouth a honosított fajták közt az egyedüli, mely az általános elterjedést minden tekintetben megérdemli. Míg a többi külföldi fajták tenyésztése nagy anyagi áldozatok, befektetés és kellő szakértelem nélkül nem is képzelhető, addig a Plymouth még a kiszagdak udvarán is megél, mint az Gömörmege néhány községében láttam. Igénytelen, nem él a zsák-ból (pedig ez az a horog, a min a kiszagda leghamarább fennakad), mert élelmének legnagyobb részét maga keresi meg könnyen nevelhető, elég jó tojó és kótló, azonkívül husa még a legkényesebb igényeket is kelegíti. Szóval a mi viszonyaink közé legjobban beillő fajta, melyet már a köznép is felkarol, pedig ez nagy szó!

A díjazásban a tenyésztőrzsek két ezüst és egy bronzérmeket (állami) nyertek és pedig *Dóry Vilmosné* (1 kakas, 1 jércze), *Raksányi Anna* (1 kakas, 2 jércze) ezüstérmeket; *Pisny Istvánné* (4 jércze) bronzérmeket kapott. Az idei költségből származó ivadékok közül is számosan kaptak díjat.

Palm Nándor Feledről (Gömör.) kiállított fehér Plymouthjai, mint különlegesség tűnt fel.

Langshan. Ezeknek jutott a legelőnyösebb hely a kiállításban. Mindjárt a bemenet mellett voltak elhelyezve s a közönség még meg nem zavarodva a sok látott és hallott igtól, nyugodt figyelemmel nézhette ezen fekete-aczélos tollu szép állatokat. A Langshanok hus tekintetében a Plymouthot tulszárnyalják és jobb kótlósok is mint amazok, de sokkal igényesebbek is, tehát kiszagdanak a még mai viszonyok közt nem valók.

Állami aranyérmeket és tiszteletdíjat nyert *Beivinkler és Koppély* fajtenyésztője (1 kakas, 1 jércze), állami ezüstérmeket *Raksányi Anna* (1 kakas, 1 jércze) és állami bronzérmeket, tiszteletdíjjal *Rohonczy János* (4 jércze) kapott.

A fehér Langshanokból mindössze csak négy törzs volt kiállítva, pedig ezeket a feketéknél fehér színük miatt a baromfiudvarokon jobban kedvelik.

Brahma. Nagyság, hizékonyosság tekintetében nem sokat enged a *Cochinnak* és ebből következik az, hogy a laikus közönség, különösen kikknek nem volt katalógusuk, ép úgy keresztelte ezeket is «chinai tyuk»-nak, mint a Cochint. Ez az osztály 1 arany- és 2 ezüstérmeket nyert. Arany-

érem (állami) *Beivinkler és Koppély* (1 kakas, 1 jércze), a két ezüstérem (állami) *Dóry Vilmosné* (1 kakas, 1 jércze) és *P. Kanovics Zoltán* (1 kakas, 1 jércze) közt oszlott meg.

A Brahmák közül a sötétek és világosak egyformán voltak képviselve.

Houdanok közül *Nagl Irma* sötét tenyésztőrzse (1 kakas, 2 jércze) kapott állami aranyérmeket, igaz, hogy más nem is volt kiállítva.

Képviselve volt a felsoroltakon kívül az *Olasz* (2 rekesz), *Spanyol* (3 rekesz), *Minorka* (1 rekesz), *Vyandotte* (3 rekesz) *Hamburgi* (3 színben, 7 rekesz), *La Flèche* (1 rekesz), *Pádúai* (10 rekesz), *Hollandi* (4 rekesz) *Creve Coeur* (1 rekesz), *Bantam* (4 színben 12 rekesz) és a *Törpe tyukok* (14 rekesz) fajtája.

2. Gyöngy-tyukok

mindössze öt ketreczben voltak kiállítva, jelöl, hogy még mindig csak udvardisznak tartjuk e vad állatokat, pedig tojástermelés tekintetében, babár tojásai kicsinyek is, de igénytelenségénél fogva több figyelmet érdemelne. A disz-gyöngy-tyukok közül a fehérek voltak feltűnők.

3. Pulyka.

Leginkább meglepte a látogatót a *pulykák* szegényes képviselete. Tíz darab pulyka négy ketreczben, ez volt az egész! Már most csak az a kérdés, vajjon nincsen-e még nálunk a pulyka-tenyésztés annyira felkarolva, hogy kiállításra is lehetne küldeni, vagy talán csak a tenyésztők nem küldtek fel anyagot? Szinte rosszul esett látni azt a néhány darab pulykát ott, mint becsületmentőt unatkozni.

Pedig a pulykatenyésztés épen az export szempontjából a legfontosabb baromfitenyésztési ágak közé tartozik. Anglia, a hová újabbán töltünk is exportálnak, a pulyka tekintetében telhetetlen, csak hogy igen nagy igényeket támaszt irántuk s így annál indokoltabb volna ezen tenyésztési ág nagyobb mérvű felkarolása. Igaz, hogy ezen, kivált kicsi korokban igen kényes és igényes állatok felnevelése sok gondnal, bajjal és rizikóval jár, azonban épen e miatt sikeres tenyésztése annál jövedelmezőbb.

4. Kacsák.

A kiállításnak leglármásabb hada volt a nagy számban kiállított kacsák csapata, melyek között domináltak a

pekingi kacsák. Ez a kacsafaj szintén egyike azon külföldi baromfi fajtáknak, a mely ugylátszik a tenyésztésre teljesen be fog válni.

Ez a faj a kacsák közt eddig az egyetlen, melyet még viz-szegény helyeken is állítólag nagyon eredményesen lehet tenyésztetni s a mellett úgy test-súlyban, mint hizékonyágban messze túlhaladja a miénkét. A kiállított állatok sokasága a sikerült meghonosítást mutatja s most csak az a fő, hogy ez megmaradjon továbbra is és inkább fejlődjön, mint degenerálódjon. Fehér szín, hosszú elnyúlt nehéz test jellegzi e fajt. Tenyésztőrzsek is szép számmal voltak képviselve. Állami aranyérmeket nyert *Beivinkler és Koppély* idei költséű párért; állami ezüstérmeket

Raksányi Anna szintén idej párokért. Ki voltak még állítva roueni, svéd tarka (2 ketrecz) és pézma kacsák. Az Aylesbury kacsák egészen hiányoztak.

5. Ludak.

A ludak között kevés pommeraniai és fodros lud mellett az

emdeni lud volt egyedül kiállítva.

Valóban meglepte a szemlélőt az a kolozs-zális test, az a szép tiszta fehér dus tollazat, meg az a katalógusban jelzett magas ár, a mi némelyik után ki volt téve. Ha sikerül e faj nálunk úgy meghonosítani, hogy mindazon előnyeik, melyek oly becsessé teszik, megtartsa, akkor baromfitenyésztésünk egy értékes anyaggal, a baromfitenyésztés nyújtotta jövedelem pedig egy szép összeggel fog szaporodni. Igazán nehéz volt a sok szép közül a legszebbet megtalálni; selejtes alig akadt közöttük. A tenyésztőzrsekért állami ezüstérmet kapott Döry Vilmosné (1 gunár) és Raksányi Anna (1 gunár, 1 tojó).

Különösen feltűntek Raksányi Anna ludjai, melyek előnyös helyen elhelyezve, minden látogató figyelmét leköttették.

II. Ivadékok.

A felsorolt baromfifajták tenyésztőzrseinek ki-vül a folyó évi költésből voltak ivadékok is ki-állítva, melyek a venni szándékozók részére igen nagy választékot nyújtottak. Különösen kitűntek ezek között a *Beivinkler-Koppély* lapunkban is ismertett hatvani kitűnő tenyészetének plymouth, langshan és bráhma-tyukjai, emdeni ludai és pekingi kacsái.

III. A baromfihizálás és baromfitermények.

A baromfitenyésztésnek tulajdonképeni célja a jövedelem előállítása: a baromfitermények jól értékesítésén alapul. Tény az, hogy a hizott baromfi aránytalanul jobban értékesíthető, mint a sovány. A baromfi hízalása nagy mesterség, mert nemcsak azt kívánja, hogy a baromfi a fogyasztásra alkalmassá hízalassék, hanem azt is, hogy ez olcsón és gyorsan történjék, mert ettől függ a jövedelmezőség. Igen elismerésre méltó a *Magyar kiviteli és csomagzási társaság* a kiállításon való részvétele. Ez a társaság Kőbányán egy francia minta szerint berendezett nagy baromfihizaló teleppel bír, a melynek berendezését és hízalási módszerét mutatták be. Ott láttuk szűk rekeszekben, a kecskeméti, czeg-lédi, hódmezővásárhelyi csirkéket, a mint a közönség szeme láttára kényszer-uzsonnában rész-sültek. Takarmányuk tejjel kevert tengerlisztből áll, melyet egy kis tölcser segélyével az állatok begyébe fujnak. A kőbányai telepen jelenleg 8000—9000 csirke, 500 kacsá, 300 liba és 100 pulyka van hízalásra felállítva. A kihízalt baromfi részint élő, részint levágott állapotban kerül a budapesti és a külföldi piacra. Igen érdekesek voltak az el-adásra elkészített, leölt és koppasztott kövér pou-lardok, libák s kacsák. A társaság az I. rendű árut kilogrammonként jelenleg 1—1.10 frton ér-tékesíti.

A társaság a tojáskereskedelmet is ujabban nagyobb mértékben karolta fel. A tojást három osztályra különítik el. Az I. a teatrojás, mely az angol kékjegyű áruval vetekedik, a II. a vá-logatott és a III. a szennyes apró tojás. A to-jást osztályonként könyv faládkba fagyapot közé csomagolják, mely ládába régi szokás szer-int 1440 db tojás van (= 1 schok.)

Ugyanezen osztályban voltak a kereskedelmi árunak alkalmas keresztetések, közönséges bar-romfiak, kappanak, pulykák és tojások kiállítva.

IV. Galambok és éneklőmadarak.

A galamb, mint gazdasági baromfi csekély jelentőséggel bír, egy-két hufajta az, a mi ebben a tekintetben figyelembe jöhet, a többi a posta-galambokon kívül inkább csak, mint dísz-szár-nyas tekintendő. Több, min: 400 pár galamb volt kiállítva, jeléül, hogy a galambtenyésztés sportjának hazánkban is számosan hódolnak. A kiállítottak azonban mind ismeretesek voltak, fel-

tűnőbb nem volt, olyan különlegesség p. o. mint a tavaszi tenyészállatvásáron Dumtsa Eugenia rezgő golyvása, nem volt.

A husgalambok közül állami ezüstérmet nyert *Éder Ferdinand* 1 pár fakó színű máltai galambért; egyleti aranyérmet nyert *Seydl Lajos* tarka strasser galambjéért és *Grauer Károly* fe-kete tyuktarka galambja; egyleti ezüstérmet nyer-tek *Seydl János* (kék strasser), *Friedl Adolf* (fekete máltai), *Éder Ferdinand* (sárga florentini) és *Grauer Károly* (sárga római); végre egyleti bronzérmet nyertek *Grauer Károly* (vörös máltai) és *Czerny Ferencz* (fekete tyuktarka) husgalam-bokért.

Postagalambok szintén díjazásban részesül-tek és pedig egyleti aranyérmet és tiszteleddíjat nyertek *Berger János* fehér és ezüstszínű indiai postagalambjai, melyek Bécsből Budapestre re-pültek.

Az éneklőmadarak közül a fogságban is legjobban tenyészhető *kanárik* voltak legjobban képviselve.

Ezekben ismertetve a kiállítás anyagát örömmel konstatáljuk, hogy a kiállítás bizonyosságát adta annak, miszerint hazai baromfitenyésztőink kezében immár igen sok becses anyag van, a mely a jobb fajták elterjesztésére alkalmas beszerzési forrás. — Megelégedéssel konstatáljuk, hogy a baromfitenyésztés nem a sportszerű, hiába való diszfajták tenyésztésében nyilvá-nul, hanem mindenütt a hasznos baromfit karolják föl. — És a kiállítás igazat adott nekünk abban is, hogy fölösleges volt nemzet-közinek deklarálni, mert bizony külföldi édes kevés volt, az sem a mi céljainknak való, mert a külföldi tenyésztők csak luxus-fajtákat hoztak, melyeket vissza is kellett vinniük.

De egyéb, igen megszívlelendő tanulságokat is meritettünk a kiállításból különösen a rendezésre vonatkozólag. Első sorban is nagy hibának tartjuk a ketreczek berendezését. A ketreczek ugyanis szűkek voltak, egy-egy ketreczben néhol 5—6 baromfi volt, úgy, hogy a szűk, alig 1/2 m² területű ketreczben egymás hegyin-hátán hemzsegetek. Azt mondhatják talán erre, hogy kicsiny volt a hely, ám ha kicsiny a hely, keressenek más nagyobb, mert az összezu-folt baromfiaknál ugyan nem lehet megfelelő iteletet formálni az egyesek testformáiról. De sokkal nagyobb baj ennél az, hogy a ketre-czek közvetlen egymás mellett elhelyezve, egy-mástól csak egy spárgahálóval voltak elkülönítve, minek következtében a szom-zédos ketreczekben levő baromfiak egymással érintkezhetnek, egy-mással czivakodtak, egymás taraját tépdesték, nemcsak, hanem a beteg baromfiak egymást inficiálták. Hogy betegségek előfordultak, arról biztos tudomásunk van. Mindjárt az első napon két differias kakast kellett kivinni, azonkívül a többi napokon is mindig volt beteg állat. Nagyon félt, hogy az összes kiállítási baromfiak inficiálva vannak. Figyelmeztetjük a közönséget, a ki a kiállításon baromfiival résztvevő, vagy onnét baromfit vett, hogy ezeket ne ereszszék többi baromfiak közé, hanem előbb figyeljék meg s csak akkor ereszszék a többi közé, ha csakugyan teljesen egészségeseknek mutatkoznak. Ha e te-kintetben bármiféle baj történik, azért a kiállítási bizottság felelős, mely nemcsak hogy a ketreczek kellő elkülönítéséről nem gondoskodott, hanem elmulasztotta a közönséget is figyelmeztetni, hogy a kiállításon megbetegedések is fordultak elő — a mi elvégre mindig megeshetik — s e miatt a hazavitt baromfit megfigyelés alá kell venni.

Nem mulaszthatjuk el megróni a kiállítási bizottság azon eljárását, hogy a kiállított állatok fajtát és kiállítóinak nevét a ketreczekben külön meg nem jelölte, hanem csak számokkal látta el, minek következtében kényszerítette az összes látogatókat a drága katalógus megvételére s így a kiállítás könnyű atekintését és tanulmányo-zását is megakadályozta. Annál jogosabb ezen megjegyzésünk, mivel a kiállítás helyiségei szűkek levén, a kiállított anyag teljesen össze-vissza hányva volt ott, úgy hogy még a katalógus se-gélyével is igen bajos volt benne kiigazodni.

Végül kénytelenek vagyunk magunk részéről is helyteleníteni a napilapokban is többször épen a jelen kiállítás alkalmából rosszal az eljárás, hogy a bíráló-bizottságokban a kiállításban részt-vett kiállítási rendezők maguk is mint tagok működve, a maguk által kiállított állatokat is — érdemesen vagy érdemtelennül — kitünteté-sekben és díjazásban részesítették.

Értesültünk arról is, hogy a kiállítási bi-zottság a kiállított állatokat a kiállítók beleegye-zése nélkül sok esetben sokkal olcsóbb árakon adta el, mint az árak a katalógusban megszabva voltak; hogy a kiállított állatokat nemcsak a kiállítás alatt keverték össze, úgy, hogy fel-napokig hajszozták a baromfiakat, míg szétválasz-tani tudták, hanem a vevőknek is több esetben nem azon törzset küldötték meg, melyet azok megvettek; hogy egyes kiállítóknak több baromfit küldöttek vissza, mint a mennyi az övék volt. A midőn tehát a kiállítás sikeréről örömmel adtuk hírt, kötelességünknek tartjuk elítélni a rendező bizottság ezen eljárását, a mely kárára van a baromfikiallítások hitelének, a mi egyáltalá-ban nem képezheti ezen bizottság monopoliumát, hanem azt megőrizni mindnyájunk kötelessége.

Ezen baromfikiallítás, míg tehát egyrészt a magyar baromfitenyésztés örvendetes fellendülé-sét és a tenyésztők dicséretes törekvését és ál-dozatkészségét bizonyítja, addig másrészt tanul-ságul szolgál arra is, hogy mindazoknak, a kik ilyen kiállítások rendezésében résztvesznek, sza-kítaniok kell a régi megszokott slendriánnal és több körültekintéssel és figyelemmel kell az ügyeket előkészíteniük, nehogy a történt hibák miatt a szépen fellendülő ügy iránt a közönség méltányos bizalmatlansága felébredjen.

Sz. Z.

A baromfitenyésztés jövedelmezősége.

A gazdaemberek s a gazdaasszonyok között, a gyakorlat terén nem egyszer hallunk éles vitát a felett, vajjon a baromfitenyésztés mennyiben hasznos s mennyiben nem hasznos mellékága a gazdasági üzletnek.

Gazdaembereink nagyobb számban ama cso-portot képviselik, kik a baromfitenyésztés ter-hére meglehetősen bőven számítanak; s ép ezen utóbbi ok miatt azon végeredményre jutnak, hogy a baromfitenyésztés nem jövedelmező fog-lalkozás.

Különösen azon gazdáknak nézete ez, kik azt állítják, hogy erre a célra való szemes ter-ményük nincs, vagyis, hogy a második s harmad-osztályú terményt inkább más állattal étetik fel-dara alakjában, mert ez nagyobb haszonnal jár.

Be kell ismernünk, hogy e pontnál oly kér-dés előtt állunk, a mire a pro és kontra nézetek egész halmazát hozhatnók elő, a melyek elfogu-latlan mérlegelése után a magam részéről a kö-vetkező megállapodásra jutok.

Legyen az aratási eredmény minőségileg bármily kedvező is, a cséplés alkalmával az osztályoz s elmaradhatlan. S épen a legjobb gazdak utmutatása szerint nem helyes gazdasági elv az, hogy csak kevés második- és harmadosztályú ké-szítünk, mert ezzel aránytalanul csökkentjük I. osztályú terményünk értékét. Ez egy mezőgaz-dasági elv, mely azonban igenis szoros össze-függésben van baromfitenyésztésünkkel. A ki czélt akar, annak az eszközöket is akarnia kell, mert bizonyos az, hogy a baromfi bár a szérűskert, tarló s egyéb ily helyek legügyesebb felkeresője és kihasználója, de ezenkívül van idő, mikor a zsákból való etetést nemcsak hogy megkívánja, de csakis ily módon hoz jövedelmet.

Egy általános állattenyésztési szabály az, hogy a megfelelő mennyiségű eleség adása nélkül nem emelkedés, hanem hanyatlás a végeredmény. S csakugyan ha Magyarország különböző gaz-daságaiban megfordultunk, lépten-nyomon látunk erre elég példát. Be kell ismernünk, hogy a *közönséges baromfi* tulnyomólag kicsiny, nem bő-tojó, de tagadhatlan, hogy ugyanezen fajtaál

egy és m
hetünk é
keztében.

Ily s
pl. Cz. P.
földi fajta
zonyítani
gondozás
felesleges

Nem
kapkodás
is nem e
azonban
az ideger
hanem ig
tosak. S
nem leszn
delkezése
ban ugya
sérletek a
közölag.
jogosan v
leges ada
jövő irány
Ezen
nyőjen az
tésére hi
mutatják,
pekingi k
veset rem

Ha s
ból csaku
felkarolás
jesen ism
nyésztés
karolását

Az ig
nál elhal
vonatkozó
natkozólag
nosulási i
birnak; e
ideiglenes.
gesége to
egy más
az, hogy
ban való
meg ne si
jelenségne
tesebben
konyabb
kifogásolh
azon kere
sával ellen

De te
szemponth
nem szab
nem csaló
a legnagyobb

Virág
nem a ba
nyeges, ha
mely az e
Le k
hogy vajj
jadék léte
vagy 3. a

Ez id
az ambic
kétlem, h
eredmény
számadato
birhatnak,
illető teny
ismeretk
kell ezekb
kében ne
nunk. A
kárhoztat
annak ism
guknak ol
volna mélt
Ugya
fajbaromfi

egy és más udvaron kedvező jelenséget is észlelhetünk épen a megfelelő takarmányozás következtében.

Ily szép fejlődésű állatokat láttam Feleden pl. Cz. P. földbirtokos udvarán, ki talán a külföldi fajták terjedésével szemben be akarja bizonyítani, hogy a tisztán hazai fajtának helyesebb gondozása és takarmányozása az idegen fajtákat feleslegessé teszi.

Nem kétlem, hogy az idegen fajták utáni kapkodás más állattenyésztési ágánál is s ennél is nem egyszer hozott balsikert. Ennek tudata azonban nem jogosít ama következtetésre, hogy az idegen fajtát „ne bántsd virág”-nak tekintsük, hanem igenis a megválasztásban legyünk óvatosak. S e téren a tenyésztők már hovatovább nem lesznek elhagyatva, miután a kormány rendelkezése folytán a gazdasági s földmivesiskolákban ugyancsak nagy figyelemmel történnek kísérletek a külföldi fajták tulajdonságaira vonatkozólag. S ez így igen jól van; mert innen jogosan várhatja a tenyésztőközönség ama tényleges adatokat, melyeknek alapján a tenyésztés jövő irányát megszabnunk kell.

Ezen adatokat tekintem én a mérleg serpenyőjén azon súlyoknak, melyek e kérdés eldöntésére hivatvák. S a mennyire az eddigi jelek mutatják, jövőt jósolok a Plymouth-tyuknak, a pekingi kacának, féltem az emdeni ludat s keveset remélek a Langshan-tyuktól.

Ha sejtelnem nem csal, az idegen fajtából csakugyan lesz megnevezhető olyan, mely felkarolásra érdemes, s annak dacára, hogy teljesen ismerem a honi fajták saját vérbeni tenyésztésének előnyét, mégis a jó külföldinek felkarolását ajánlanám.

Az igazság ellen vétenék, ha ugyane pontnál elhallgatnám az egészségügyi állapotokra vonatkozó aggályokat. Az importált állatokra vonatkozólag csakugyan tény az, hogy a meghonosulási időszak alatt nagyobb kórfogékonyssággal bírnak; ez tehát oly hiba, mely csak átmeneti, ideiglenes. A mennyiben pedig a szervezet gyengesége továbbra is meglenne, annak magyarázata egy más pont alatt számolandó el, ez pedig az, hogy nincs oly szervezet, mely az egy irányban való tulfejlesztést egy bizonyos fokon felül meg ne színlene. Ez képezi magyarázatát azon jelenségnek, hogy a gazda céljának legelőkelemben megfelelő korai fejlődésű vagy leghízókonyabb állatok egészségi szempontból annyira kifogásolhatók. Ez azonban természetes jelenség, azon kereten belül, a meddig a gazda számítással ellenkezésbe nem jön.

De tekintsük a baromfitenyésztést bármely szempontból, a logikai következtetés egy leend: nem szabad kalkulus nélkül működnünk. S talán nem csalódom, ha jelenleg ennek nem létét tartom a legnagyobb hibának.

Virágzó és hasznoshozó baromfitenyésztéshez nem a baromfiól külső dísz s csinosága a lényeges, hanem igenis a bent uralkodó tisztaság, mely az egészség biztosítéka.

Le kell számolnunk a helyi viszonyokkal, hogy vajjon 1. fajok elárúsítása, 2. tojás és sárjadék létesítése képezheti-e termelésünk célját vagy 3. a baromfi hízolását kell-e folytatnunk?

Ez idő szerint a fajok elárúsítása képezi: az ambiciózusabb tenyésztők célját. S nem kétlem, hogy ez nem egy esetben szép anyagi eredménnyel jár. Azonban az ily helyeken nyert számadatok általános értékkel nem bírnak s nem bírhatnak, miután a szakértelmen kívül itt az illető tenyésztő személyes kereskedelmi ügyessége, ismeretköre stb. bir döntő befolyással. Társulnia kell ezekhez a megválasztásnak, melynek érdekében nem lehet eléggé figyelmeztetőleg szólalnunk. A rossz tenyészanyageladás kétszeresen kárhóztatandó, a mennyiben úgy a vevő, mint annak ismerősei elitélő véleményét alkotnak maguknak olyasmiről, mi talán meleg felkarolásra volna méltó.

Ugyancsak itt vélem megjegyezni, hogy a fajbaromfi elárúsításra törekvő tenyésztő egy-

egy major vagy pusztán ne tartson több fajtát. Tapasztalatból mondhatom, hogy az elkülönítés keresztülvitele felette nagy gonddal jár s még így sem lehetünk tökéletes biztonságban afelől, hogy egyszer-mászor összekeveredés ne forduljon elő s ezzel kapcsolatban kölcsönös megteremkenyítés, mi által a tojáseladásnál jóhiszeműség dacára is meg van a család. Ez alapon továbbá a jércetojások összekeverése folytán a költés alá való tojások eladása sok esetben szűlt rossz véleményt a fajbaromfiakról.

Két vagy több fajtának egy majorba való tenyésztése mellett okvetlen rá leszünk utalva a baromfiak külön-külön udvarokba való elhelyezésére, *összeszorítására*, ennek következménye leend, hogy az állatok nem kapják meg azt a szabad tért és mozgást, melyre feltétlen szükségük van. Az ily állatok szervezete gyengébb, betegsége hajlandóbb s tenyésztésre kevésbé alkalmasak.

A szabadban való tenyésztésnek egyetlen hátránya van és ez: hogy a baromfiak után nyert ürülék nem értékesíthető úgy, miként az udvarban tartás mellett. A baromfiak ürüléke pedig nevezetes értéket képvisel akkor, midőn hasonminőségű műtrágyáért nap nap mellett több pénzt adunk ki; a baromfiak tápláléka tulnyomóan magvakból áll s ugyanazért az ebből nyert trágya komposztta alakitva felette értékes.

Huperca a napi ürülékét 60–70 grammra teszi csak, ebből 30–40%-ot mint vizet levonásba hoz s ily alapon darabonként 35 grammot számít, mi szintén 12 kgr.-on felüli mennyiségnek s 100 darab után 12 q és 78 kg.-nak felel meg egy éven át.

A szabadban kint járó állatoknál ezen lényeges trágyamennyiség és érték felére redukálható, de viszont kevesebb gondozást tételzez fel s e mellett az egészségi viszonyok felettebb kedvezőbb eredményt fognak szolgáltatni.

A termelés másik két irányára vonatkozólag a kalkulus nyerhetése végett egy számadást kell vezetnünk, mely tájékozást nyújthat minden komplikáltabb rendszer igénybevétele nélkül is. Okvetlen szükség van a kiadások s ezzel szemben a bevételek ismeretére. A házilag történt fogyasztás egyenkénti becslése felesleges; egyszerűség okáért csakis év végével mindösszesen fejezendő ki pénzösszegben.

A szákból étetendő takarmány pénzértékének kitüntetése szintén nem okoz nehézséget; nagy baromfitelepen annyival is inkább nem, miután a beszerzés, vagy a gazdaságtól való átvétel nagyobb tömegben történik, pl. hektoliterekben s így annak elszámolása nehézséget nem képez.

Az évközben pontosan eszközölt feljegyzések után nem marad egyéb hátra, mint a zárlat elkészítése, mely a következőképp történik. Számításba jön:

I. A fekvő és forgó tőke.

1. Baromfiól belső berendezéssel 240 frt
 2. 90 darab tyuk á 2 frt 180 >
 3. 10 darab kakas á 3 frt 50 kr 35 >
 4. Szállítási költségekre 15 >
- összesen 470 frt.

II. Terhére irandó kiadás.

1. 460 forintnak 5%-a 23 frt
 2. 100 db baromfinak 20 hl. kevert eleség á 3 frt 60 >
 3. Az ólnak tatarozása stb. 24 >
- összesen 107 frt

III. Bevétel.

1. 90 tyuk után, átlag 100 tojáshozammal van 9000 db tojás, melyből levonatik 200 db 10 tyuk alá, 150 pedig csibék etetésére marad. A 9000-ból levonva 200 + 150-et, lesz 8650 á 2 kr 173 frt
 2. A kotlóskok alá tett 200 darab tojás után 140 csirke á 40 kr 56 >
- összesen 229 frt

A 229 frt bevételből levonásba hozva a 107 frt kiadást, marad 122 frt jövedelem, mely összeg a fent irt fekvő és forgó tőkének 38%-os kamatozását képezi. S ez nem ideális szám, hanem igenis olyan, melyet a gyakorlat terén akárhányan elérnek, nem tudva s ezzel együtt nem ismerve a baromfitenyésztés nagy fontosságát, melyet pedig az így készített kalkulus híven visszatükröz.

Grasselli Miklós.

Németország tojáskereskedelme 1891-ben.

Lapunk egyik utóbbi számában feltüntetettük Magyarország tojáskereskedelmének forgalmát 1891-ről. Nem lesz tán érdektelen olvasóink előtt, hogyha Németország tojásforgalmáról közlünk egyetmást, melynek ugyszólván legtöbb import állama mi vagyunk.

Németország tojásforgalma volt a legutóbbi öt évben:

Bevitel:

1890-ben	1889-ben	1888-ban	1887-ben
540715 mm.	485155 mm.	397483 mm.	352659 mm.

Kivitel:

1890-ben	1889-ben	1888-ban	1887-ben
8232 mm.	10854 mm.	17835 mm.	20895 mm.

Az elmúlt év 11 hónapjában (deczembert kivéve) Németországba bevitetett 548693 mmásza, míg a kivitel csak 7031 mmászára rugott.

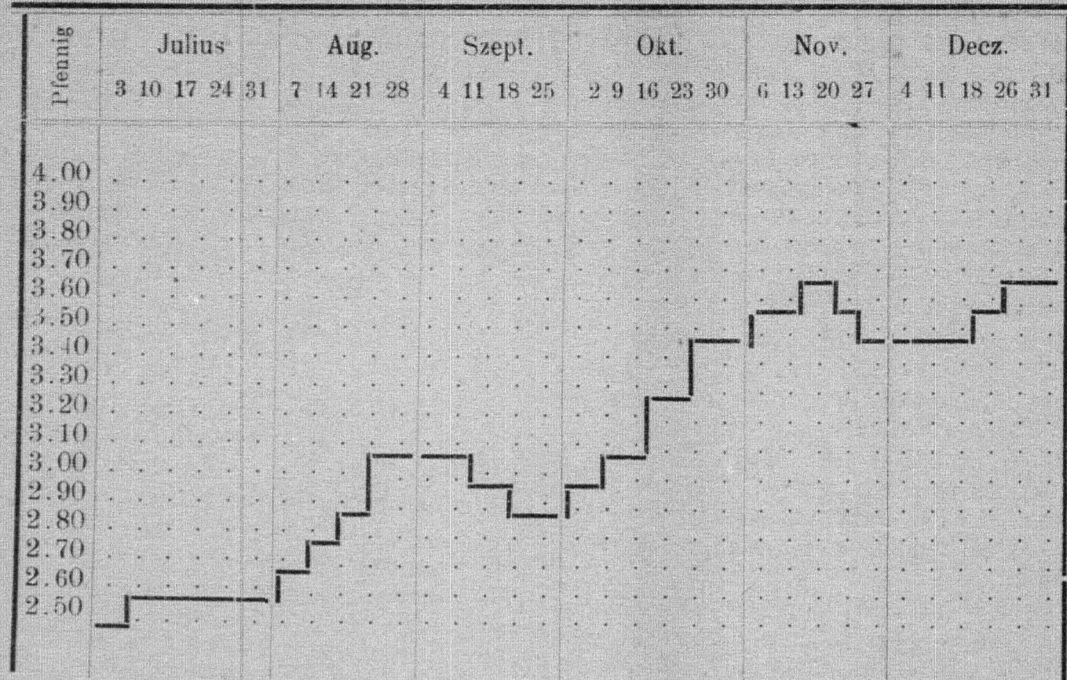
A külföldi államok tojásbevitelét tehát 1887. évtől fogva állandóan emelkedett, míg a kivitel folyton csökkent. Mint már fentebb említettük is, Németországba az összes európai államok közül legtöbb tojást az osztrák magyar monarchia szállítja s az 1891-iki kivitelünk jóval meghaladta a negyed millió métermászatát. De beszéljenek a számok.

Németország be- és kivitelét a legutóbbi két évben a többi európai államokkal szemben a következő számadatok tüntetik fel:

	1890-ben	
	Bevitel.	Kivitel.
Belgium	186 mm	289 mm.
Franciaország	1492 >	1936 >
Anglia	158 >	2375 >
Olaszország	16090 >	39 >
Hollandia	7919 >	1841 >
Osztr. magy. monarchia	323873 >	203 >
Románia	3919 >	— >
Oroszország	182269 >	5 >
Svájcz	4254 >	793 >
A többi államok	13 >	322 >

	1891-ben	
	Bevitel.	Kivitel.
Belgium	366 mm.	422 mm.
Franciaország	1451 >	1598 >
Anglia	33 >	1505 >
Olaszország	26356 >	23 >
Hollandia	8217 >	1487 >
Osztr. magy. monarchia	300682 >	114 >
Románia	2763 >	— >
Oroszország	203133 >	5 >
Svájcz	4924 >	703 >
A többi államok	64 >	776 >

A múlt évben Németországba bevitt tojás mennyiség értéke 56 millió 775 ezer márka, míg a kivitt tojás értéke csak 947 ezer márka. Ebből a beviteli összegből Ausztria-Magyarországra 46 millió 300 ezer márka esik, ami a mi pénzünk szerint 25,466.000 frtnak felel meg. Ez összeg eklatánsul bizonyítja azt, hogy mily dus jövedelmet hajtó mezőgazdasági mellékfoglalkozás a baromfitenyésztés, oly kedvező klimatikus viszonyok közt, mint nálunk, hol mégis a mezőgazdaságnak nem eyebe az mint — mostoha gyermeke. A berlini tojás-árfolyam hetenkénti hullámzását a múlt év második felében a következő táblázat tünteti fel:

A kacsatenyésztés.

Tudvalevő dolog, hogy hazánkban az összes baromfiak közül a tyúk tenyésztése a legkiterjedtebb, erre fordítanak baromfitenyésztőink legtöbb gondot, csak ezután következnek a ludak, kacsák és pulykák. A sorrendben utolsónak marad a pulyka, mert ez egyike a legkényesebb és legfinyasabb szárnyasainknak, felnevelése tízszer annyi fáradságot, figyelmet igényel mint akár a tyúké, akár a kacsáé.

Magyarországnak 35 millió darabból álló baromfiállományában a kacsállomány alig szerepel 2½ millió darabbal a 23 millió tyúk mellett, sőt ludállományunk is 6 millió darabra rag, holott eltekintve a kacsák kisebb hushozamától, a lud nem hoz több hasznot a tenyésztőnek, mert az értékes libatollat s az azért a tenyésztő zsebébe kerülő pénzbevétel eléggé ellensúlyozza a kelendő pecsenyének való kacsát.

A fenti adatokból látható, hogy a kacsatenyésztésre nem fordítunk elég gondot; pedig a klimatikus viszonyaink igen kedvezők a kacsatenyésztésre, legkivált az Alföld lápos, mocsaras, tavas vidékei. Még a futóhomokos vidékeken is megvannak az úgynevezett, fenekek, melyek az év majdnem egész szakában vízzel telvék s igen kedves «lubiczkoló» helyül szolgálnak a kacsáknak.

Hogy a kacsának a tyukot eléje helyezzük s a tyúk tenyésztésére jóval több gondot fordítunk, annak okát abban a körülményben leljük, hogy a tyúk évenként 130—160 tojást tojik, míg a kacsák alig viszi fölébb száznál.

A tyúk évenként 2—3 ízben is kotlik, könnyen fészekre ül, csibéit gondosan ápolja, eledel dolgában kevéssel beérő, nem falánk, nem követelő. Egy szóval a baromfiosztálynak szerényebb, csöndesebb elemét a tyúk képezi.

Ezt a sok jó tulajdonságot biz mind fel nem találhatjuk a mi kacsánknál. Kevesebbet tojik mint a tyúk, nagyon nehezen esik fészekre, akkor is csak évenként egyszer, bosszantja azzal is a tenyésztőt, hogy tojásait nem ritkán a vízben rakja le, a baromfiudvart az egész tanyaházat extázisba hozza folytonos hápogásával, ha közelben víz van, önnállósági ösztönét követve naphosszat eluszkál, ellenesetben a gazdasszony-nak folyton sarkában van, falánkságával közmondásunknak vetette meg alapját, amennyiben a semmivel meg nem elégedő ember fejére szoktuk olvasni a közmondást: telhetetlen mint a kacsák.

De vannak a kacsának jó tulajdonai is. Hízékonyságán, s jó, izletes pecsenyéjén, értékes tollán kívül nagy előnye az önnállóságra való törekvése. Adott viszonyok közt, — hogy azaz a banális (de igaz) s sokszor hangoztatott kitéttel élünk — a kacsatenyésztés a kiadott krajezárók helyett rövid felév leforgása alatt forintokat jövedelmez a tenyésztőnek s egyike a

legjövedelmezőbb mezőgazdasági termelési ágának.

Ily viszonyok: a vizenyős, süppedékes, mocsaras tavas környék, füves legelők. Ahol ezeknek egyike-másika meg van, ott a kacsatenyésztés kevés költséggel fáradsággal, de nagy sikerrel üzhető.

Ha nagyobb víz nincs is közelben, de füves legelővel rendelkezünk, azért haszonnal nevelhetünk kacsát. Ez esetben a kacsák részére műtávt készítünk, gondoskodunk arról, hogy a sekély tavacska minden 5—6 napban friss vízzel teljék meg, mert a kacsák nagyon szeretik a tiszta vízben fürödni s tollazata is fehérebb, finomabb lesz. Sokan állítják, hogy a szárazon tartott s felnevelt kacsák húsa izletesebb. Van is némi igazuk, mert a vizen tartott kacsák izmai erősebbek, húsk keményebb, ezenkívül a megevett vízi rovarok és egyéb vízi állatoktól a kacsák húsa mellekizt nyer, ennél fogva abból nem válhatik olyan izletes pecsenye, mint a szárazon, jó eleséggel tartott kacsák húsból.

Mindez azonban korántsem dönti meg azt a nézetet, hogy a kacsatenyésztés csak vízmentesen üzhető igazán nagy haszonnal és nyereséggel. A kacsák viziszárnyas, a vízben találja kedvencz eleségei legnagyobb részét. Ha reggel a vízre eresztjük ki a kacsákat, azokra estig semmi gondot nem kell fordítani; megkeresik eleségüket önállóan egész nap, nem szélednek el mint a pulykák, hanem csoportosan kószalják be a rétet, tarlókat s a csőrük elé kerülő gabonaszemet, békát, kigyót, csigát, férget, bogarat, falánkságuk lévén főleletczéljuk, minden valogatás nélkül falják fel.

Említettük, hogy a kacsák nehezen ül fészekre. Ezért tenyésztőink többnyire, tyúk alá rakják a kacsatojásokat, rendszerint 12—14-et tesznek egy tyúk alá. Sokan pulykával költetnek ki kacsatojásokat, részben abból a szempontból, hogy a pulyka alá 20—24 tojást rakhatnak, azonban a pulyka hosszú lábszárai miatt nem olyan alkalmas a költésre mint a tyúk, s nem is olyan türelmes «ülő».

Az idegen kacsafajok közül a *pekingi* kacsák az, mely klimatikus viszonyainkhoz legkönnyebben hozzá szokik s úgy fejlődik mint eredeti hazájában, húsa rendkívül finom és izletes. E mellett gyorsan fejlődik, úgy, hogy jó takarmányozás mellett két hónapos korában súlyosabb, mint a közönséges, teljesen kifejlett házi kacsák.

A hazánkban elterjedt külföldi fajták közül az «*Aylesbury*» kacsák tenyésztése is nagyon hasznos, ezt víz nélkül is fel lehet nevelni. A *roueni* kacsák e lapok mult számában volt ismertetve, még csak azt említjük fel róla, hogy ez az egyedüli kacsafaj, mely könnyen ül fészekre s kicsinyeit szorgalmasan gondozza. Ha ezt a kiváló tulajdonságát a *roueni* kacsának mérlegeljük tenyésztőink, nem sok idő kell ahhoz,

hogy a *roueni* kacsák hazánkban a legelterjedtebb legyen valamennyi külföldi kacsafaj között.

A kacsák szívós természetüknél fogva majdnem semmi betegségnek sincsenek kitéve; a legnagyobb hóban, hideg időben szabadba lehet őket eresztetni, a nélkül, hogy valami baj esnék bennük.

Nem hagyhatjuk említés nélkül a kacsahizlalási módszerét sem. Sokan szemes eleséggel úgy tömetik a kacsát, mint a hogyan a ludat szokás. A hizlalás ezen módja azonkívül, hogy időt, fáradságot igényel, egészen felesleges is. A kacsák közmondásos falánksága továbbá hizékonysága feleslegessé teszi a tömést, eszik az tömés nélkül is ép annyit, a mennyit csak meg bír emészteni. Áztatott árpa, zabdara felváltva szemes tengerivel a legjobb hizlaló eledele a kacsának, ezzel tömés nélkül is elég izletes pecsenye válik belőle 20—25 napi hizlalás után.

A kacsák tenyésztése elhanyagolt tenyésztési ág lévén, aránylag igen kevés tenyésztet van hazánkban, hol okszerűleg üzetik.

Igaz, hogy nagyobb tenyésztőink (kiknek java-része kedvtelésből üzi a kacsatenyésztést) a vérfrissítésre, külföldi fajtákkal való keresztezésre kiváló gondot fordítanak, és sokat fáradoznak az idegen fajták meghonosításán és jobb, klimatikus viszonyainknak megfelelőbb tenyészanyag reprodukálásán! De sajnos, nagyon kevesen vannak ezek a tenyésztőink a mi java részben oka is annak, hogy csak két és félmillió darabbal van képviselve a kacsák 35 milliónyi baromfiállományunkban. H.

* **Vásárra szállítandó baromfiakkal való bánásmód.** Egy német baromfikereskedő egyik berlini újság hasábjain sok évi tapasztalat után a vásárra szállítandó baromfiakkal való bánásmódról a következőket írja. A rossz bánásmód az oka legtöbbször annak, hogy a baromfi értéke sokkal csekélyebb a vásáron, mint az valószínűleg a vásárra szállítás előtt volt. Az elköltök panaszkodnak, pedig nagyrésztben ők az okai, hogy kevesebbet kapnak a vásárra szállított baromfiakért, mert nem részesítik azokat az uton kellő bánásmódban. A baromfiaknak szállítás közben nedves eleit kell adni. Az eleséget a kosarakban egyformán, egyenletesen kell megosztani, és nem szabad a baromfiakat összezsúfolni a kosarakban, mely utóbbiaknak olyan magasnak kell lenniök, hogy a szárnyasok bennük könnyen mozoghasanak, megfordulhasanak. A szállítóleveleken pontosan megjelölendő a küldemény neme és tartalma, a szállított állatok száma. Ha a baromfit leölt állapotban szállítjuk a vásárra, az elszállítás előtt már 3—4 órával, nem kell neki magot adunk. Leöltés után a baromfit szellős és hideg helyen kell több óra hosszáig tartani, hogy a meleg állati test kihűljön. Leghelyesebb a vásárra szállítandó leölt baromfit szalma közé csomagolni s nem mint sok tenyésztő cselekszi, ruhadarabokba csavarni, mert ezen eljárással nagyon könnyen fülledte válik a baromfi húsa.

A baromfiak fürdője. A baromfiak egészségére elsőrendű fontossággal bír az, hogy homokban tetszés szerint fürdöhessenek. A baromfiak akkor keresik fel a homokot, midőn tisztálkodni s magukat az előző fergektől megszabadítani akarják. A tenyésztőnek kötelessége gondoskodni arról, hogy a baromfiaknak rendes fürdőhelyük legyen. Legjobb e célból valamely alkalmas, de nem tulságosan verőfényes helyen megfelelő nagyságu gödröt ásni, a gödör falait vékony deszkával kell kibélelni és ezután elhelyezni benne a fürdőanyagot, amely legcélszerűbben egy rész homokból és egy rész megszárt fahamuból készül. Az egésztest pedig oly tetővel kell ellátni, hogy az esővíz könnyen lefolyjon róla: a tetőnek a gödrnel szélesebbnek kell lennie. A tyúkrok különös előszeretettel keresik fel e fürdőhelyeket, ahol megszabadíthatják magukat az alkalmatlan elősdiéktől, melyek a legtöbb okai a baromfiak elsövényedésének.

Az orsz. magyar gard. egyesület tulajdona.